

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.

Correspondențele sânt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr
pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Iulie-Septemvre al anului 1885, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată cetă.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșește cu ultima Martie 1885, a-și înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie espeditura silită a sista, sau a întârția cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Sibiu, 26 Iunie, 1885

Afaceri interne ale bisericii noastre au fost în timpul d n urmă obiectul de predilecțiune al presei noastre. Cestiunea ajutoriului de stat pentru sârmana noastră biserică a fost discutată în multe variațiuni, și fie-care diariu o a privit ca binevenită spre a lovi în autoritățile noastre bisericesci, de sine se înțelege sub prețescul că așa pretinde binele obtesc, sentimentul public român, opinia publică română, și alte asemenea noțiuni inventate și prețescate.

Ne-a luat la goană puterea publică din stat, și după cum ni s'a spus prin diarele maghiare, persecuțiunea se reduce la ortodocșia noastră. Suntem puși în grea cercare, și banul va juca rola principală în această ispită bărbătească.

Ca și când s'ar fi făcut strategia după un plan comun, o parte însemnată din diaristica noastră sub prețescul compătimirii, a luat la goană autoritățile noastre bisericesci, ca cu chipul acesta să înlesnească activitatea puterii publice.

Paralel cu acești doi factori puternici merge persecuțiunea fraților greco-catolici, persecuțiune îndreptată în contra bisericii noastre tocmai prin locurile cele mai espuse ale archidieceșei noastre, în comitatul Solnoc-Doboca.

Ca persecuțiunea să aibă efectul dorit, începutul s'a făcut cu bani, căci se crede că banul este cea mai mare ispită.

S'au conjurat toate asupra bisericii noastre, și mare va trebui să fie tăria noastră de suflet, dacă vom eși întregi din groapa, ce ni se sapă.

Noi cu îngrigire privim la lupta, în care fără voia noastră trebuie să intrăm. Cu îngrigire, căci puterile noastre sunt slabe în fața acestor inimi puternici, cu cari trebuie să ne măsurăm.

Puterea publică ușor va închide gura ortodocșilor, și aceasta mai cu seamă acuma, când pentru cuvintele noastre ne vom da seama înaintea juriului din Cluș.

Diaristica noastră și ține de virtute a bate doba naționalismului, a sentimentului public, cu care vine în colisie „Telegraful Român“ îndată ce va înregistra uneltirile confesionale ale fraților greco-catolici, căci prin aceasta se provoacă ura confesionalismului prin urmare a scisiunei în corpul nostru național.

Uneltirile fraților greco-catolici încă nu le vom putea paralisa, căci noi în fața banului nu putem pune decât tărie sufletească și alipire cătră credința și legea strămoșilor nostri, și omul în necaz și sârăcie ușor poate cădea în ispită.

Va trebui deci să tăcem și să privim la desastrele noastre fără a putea feri biserica de stricăciune.

Diariul nostru dela întemeierea sa a apărut pe față interesele bisericii noastre în fața tuturor uneltirilor din afară și din lăuntru. Această ținută bărbătească a provocat ura multora, și această ură se mai susține până în ziua de astăzi.

Fidel trecutului seu diariul nostru în oara supremă și acuma, și ridică glasul întru apărarea intereselor bisericesci, și aceasta o face cu sfeală căci în timpul din urmă reütatea și pisma a împins pre unii dintre oamenii nostri în tabăra vrășmașilor bisericii noastre ca să se poată dice: „Et tu mi fili!“

La alt loc publicăm declarațiunile credincioșilor nostri, cari deocamdată au avut tărie sufletească, și au trecut preste ispită.

Dicem deocamdată, căci mari vor mai fi ispitele acestor oameni, și cine scie dacă vor putea rezista ei până în sfârșit.

Frații greco-catolici dela Gherla și-au întins mrejele spre vênare în timpul cel mai priincios. Sărăcia e mare pretutindenea în țeară, nicăiri însă ea nu e așa de mare ca și în comitatul Solnoc-Doboca.

Recolta anului acestuia nu îndreptătește pre oameni la mari speranțe, și tempeștițele în timpul din urmă sdrobesc tot mai mult speranța economului.

Ajutoriuul nostru de stat a trecut deocamdată granița vecinicii. Unica speranță a sârmanului preot s'a nimicit prin noiele dispozițiuni privitoare la acest ajutoriu.

În fața acestei stări materiale a lucrului frații greco-catolici vin cu moneta sunătoare.

Ca ea să aibă efect, jurnalistica noastră bate din resputeri în autoritățile bisericii noastre slăbind cu chipul acesta legătura morală dintre acestea și preotul pus la grea ispită. Mai mult, organ de publicitate autorizat al unora dintre bărbații puși la cărma bisericii noastre, ocăresc organismul bisericii noastre și laudă pre cel a fraților greco-catolici și aceasta tocmai în cestiunea ajutoriului de stat al fraților greco-catolici, cari sunt scutiți de poliția secretă și măsurile escepționale, sub cari stăm noi.

Dacă preoțimea și creștinii nostri asupriți altcum de administrațiunea comitelui Br. Bánffy vor mai rezista cu puterea sufletească de până acuma, atunci noi vom da laudă Domnului, și vom constata că poporul și preoții dela sate și în fața banului și-au păstrat tăria sufletească și alipirea cătră credința strămoșească, vom constata totodată și aceea că ura și pisma are mai mare tărie la inteligență, ca persecuțiunea și banul la popor.

Am citat casuri concrete de persecuțiune confesională, ca să dăm ansă presei române a se pronunța și ea la această cestiune.

Între împregiurări critice în cele naționale, și mai critice în special pentru biserica noastră; între împregiurări unde fie care ca sentinela trebuie să stea cu bărbăție la locul seu spre a respinge demoralizarea ce avea să străbată șirurile noastre; între împregiurări fatale pentru biserica noastră, împregiurări, cari recer mare tărie de suflet, multă precauțiune și spriginul moral al fie-cărui suflet românesc fără privire la confesiune, între asemenea împregiurări frații greco-catolici și-au aruncat nevodul la vênat de suflete. Unele dintre diarele noastre hulesc pre păstorii turmei, din care e să easă vênatul, ear unii dintre cei puși la cărma noastră pe căi piezișe înbărbătează pre cei cu nevodul și descuragiază pre cei năpăstuiți, cari altcum sunt încreduți păstoririi acelor.

Ispita e grea, și dacă ni se dice că și de astădată noi facem cestiune confesională în oara de suprem pericol, atunci noi ne-am perdat speranța în triumful dreptăței aici pe pământ.

Revista politică.

Cea mai nouă și totodată și cea mai importantă scire dela noi este cassarea juriului din Sibiu. Prin aceasta s'a implinit cea mai ferbinte dorință a diarelor unguresci, și a politicilor de profesiune, care voiesc să innădușească ori ce manifestare liberă care nu convine actualilor fabricatori ai opiniei publice în Ungaria.

Eată și tectul emisului ministerial adresat tribunalului regesc din Sibiu:

„Prin aceasta se aduce la cunoscința P. T. Voastre, că ministeriul unguresc, în puterea dreptului seu cuprins în §. 3. al articolului de lege 32 din anul 1871, cu modificarea punctelor 8 și 9. ale §. 5. din ordinațiunea emisă la 10 Iuliu 1871 cu privire la dispozițiunile referitoare la locurile tribunalelor de prima instanță, mai departe în legătură cu §. 7 respective 5 din ordinațiunea dela 31 Iuliu 1875 Nr. pres. 2752. referitoare la organizarea tribunalelor de prima instanță, apoi la cea din 15 Aprile, 1876 Nr. pres. 1423, a ridicat din valoare competența tribunalului din Sibiu în afaceri de pressă, și cu privire la această cestiune cercul de activitate al tribunalelor din Sibiu, Brașov Deva și Elisabetopole l'a avisat în competența tribunalului din Cluș, ca judecatorie în afaceri de pressă.

Această ordinațiune intră în valoare cu 1 August, 1885.

Budapesta, 27 Iuliu, 1885.

Dr. Theodor Pauler.

Nu va fi de prisos să observăm la acest loc că nicăiri nu sunt așa de iritate spiritele cetățenilor ca în Cluș, residența reuniunii de maghiarisare. Vor avea deci diaristii a-și cumpeni bine cuvintele înainte de a le pune pe hârtie, căci libertatea lor individuală este pusă la discrețiunea cetățenilor din Cluș, cari sub actualele împregiurări nu vor fi — nu pot să fie — scrupuloși în cualificarea delictelor politice.

Ne mărginim la atâta căci nu am voi ca chiar noi se începem martiriul convingerilor noastre politice în acest timp de învâlmășeală politică.

După scirile mai noue ministrul nostru resident la Bucuresci, baronul Mayr se află în Viena spre a lua parte la negoțiările dintre ministrii nostri și cei din Viena în cestiunea convențiunei vamale. Se va vorbi deci și despre înnoirea convențiunei comerciale cu România.

În această privință diaristica din Budapesta prepară bărbătesce terenul. Ea nu incetează a ațita spiritele, și casul cu porcii va deveni memorabil în cestiunile noastre internaționale.

Comitetul permanent scolar din Carniolia — după cum cetim în diarele din Viena — a decis după înfocate desbateri a propune ministrului, ca la institutul de preparandie de învățatori și învățatoresc din Laibach afară de limba germană și pedagogie toate celelalte obiecte să se propună în limba slovenă.

Egala îndreptățire este tot mai pronunțată în Austria, și în directă măsură cu aceasta crește reacțiunea la noi.

În adevăr trăim în era liberalismului.

Sibiu, 8 Iulie n. 1885.

(Deslușire.) Reflectând la cele publicate în „Telegr. Rom.“ Nrul de Sâmbăta trecută, sub rubrica — „Mai nou“; având în vedere și depeșa din „Pester Lloyd“, tot de aici din Sibiu, tot cu datul din 2 a. c. întocmai ca și cea din „N. Fr. Presse“, me simt îndemnat, mai întâiu de toate a mulțami onorabilei Redacțiuni că cu publicarea deodată a caracterisat atât de bine cuprinsul acelor depeș de un „curiosum“ și de „o mistificare.“

Într'adevăr, pot încredința, că n'am avut aici în Sibiu nici ocaziune nici motiv, de a me esprima în sensul ce mi se insinuă prin depeșele telegrafice din „N. freie Presse“ și din „P. Lloyd.“

Cum puteam eu să afirm, că — „ajutoriuul de stat (din cestiune,) n'are nici un caracter bisericesc,“ pre când cunoscut este, că acel ajutoriu provine din rubrica bugetului țării, ce puru-

rea se votează — „pentru scopuri bisericesci?!“ Prin urmare, cum puteam eu să dic, că — „la împărțirea aceluia ajutoriu, Regimul are drept a nu permite nici o ingerință Consistoriului,“ când cu dîlnic me lupt pentru susținerea cu rigoare a spiritului și literiei constituționalismului nostru bisericesc?!

Alta cu totul este, ceea ce eu ocazionalmente, în conversațiuni amicali private, am susținut, și care prin vre-o greșită cuprindere, sau vre-o glumă neoportună din partea vre unuia, a putut să nască mistificarea. Am susținut adecă, și susțin, că, dacă odată sinodul arhiepiscopalesc voia să fie păstrate întru ajutorarea clerului lipsit, acele 4000 fl. date de guvern la dispozițiunea Arhiepiscopului, nu era oportun, nici a se pronunția pentru primire, nici a prescrie vr'o condițiune. Nu pentru primire; căci prin aceasta se slăbia valoarea sau efectul respingerii celor 20,000; și nu a prescrie condițiunile resp. a întona regulativul dela 1861; căci prin aceasta putea, ba chiar trebuia să provoace împedecarea Arhiepiscopului de a conlucra la împărțire cu Consistoriul.

După mine, oportunitatea cerea, ca sinodul, în cestiunea celor 4000 fl. să se mărginească simplu a observa, că fiind ele date direct la dispozițiunea Arhiepiscopului, ear acesta cunoscându-și datorința oficiului; Sinodul între împregiurările actuali, ce i s'au creiat de sus, nu se simte îndemnat a se pronunția special.

Atâta și nimic mai mult. Și aceasta numai din oportunitate, cu scop de a salva cele 4000 fl. și libera distribuire a acelor între preoții seraci, ce vor merita ajutoriul bisericeii.

Încheiîu rogând pe toate onoratele foi naționale, câte vor fi luat notiță de citatele depeșe streine, să binevoiescă a lua notiță și de această rectificare din partea mea; totodată esprimându-mi profunda durere, că am ajuns, sigur pe basa tristelor esperințe din trecut, încât în nime nu ne mai încredem, încât Redacțiunii naționale eminente, chiar și față de un om, care de ani 40 luptă într'una și aceeași direcțiune, pe principii cunoscute înalterabile, cu cea mai rigoroasă consecință — din incidentul unei secături de faimă, a unor absurdități pipăibile, aflară de lipsă a ridica bănuiele și a pretinde deslușiri! deslușiri, cari în tot cazul aveau să urmeze, și cari numai din acel motiv au întârziat, căci eram datoriu a le publica prin acel st. organ, carele cel dintâiu și după aceea părere mai nimerit mi le-a adus la cunoscință; ear acest organ, din cauza întrevenitelor sârbători nu a apărut până acuma.

Cu tot respectul:

V. Babeș.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

De sub Șatra Pinteii, 18/30 Iunie. Domnule Redactor! Asupra noastră s'au pornit pre aici persecuțiunile confesionale cu o înverșunare ne mai pomenită până acuma. Ca oameni dela sate noi nu ne putem da seamă despre îndreptățirea acestor persecuțiuni tocmai acuma când suntem strămtorați în mare măsură în cele politice, și noul stadiu al ajutoriului împărătesc ne pune la grea cercare țaria noastră sufletească.

Sărăcia crește în măsură înspăimântătoare și cu ea deopotrivă amărăciunea, la care ne espun frații greco-catolici. Mai vine apoi și o împregiurare de tot tristă, care e în stare a sdrobi credința în isbînda dreptei noastre cauze. Se vorbește adecă pre aici că proselitismul îndreptat asupra noastră este îmbărbătat de către țiare, cari trec de ortodoxe, și cari spre a Ve face DVoastre poziția de tot critică, laudă pre frații greco-catolici, pre căpeteniile lor bisericesci, și pre ai noștri îi discreditează în inima și simțământul lor față de biserică, noastră și intacta conservare a constituțiunei noastre bisericesci.

Această versiune se susține mai cu seamă de când cu sinodul extraordinariu din anul acesta. Se vorbește pre aici că cu intențiune se aruncă invinuiri asupra capului nostru bisericesc asupra protopopilor noștri, și în legătură cu ocară asupra acestora se laudă cursul lucrurilor la Blaș, despre care pe aici se crede, că el este matca, de unde pornesc încercările de unație. În fața acestui pericol oare-cum pe sub mână protegiat de unii dintre ai noștri, noi stăm înmărmuriți și nu ne scim esplica cutezanța pornirilor răutăcioase asupra noastră.

Ca dovadă servească următoarele documente, pre cari fără comentariu le pun la aprețierea publicului cetitoriu:

Subscrisul în 31 Maiu a. c. am fost chemat de spiritualul dela institutul teologic gr. cat. din Gherla Ioan Georgiu la scâlțile din comuna noastră Stoiceni, unde între altele vorbiri m'a provocat ca să trec la unire împreună cu

poporul meu dîcînd mai departe că se vor îngriji dînsii de biserică și de scala noastră, promițându-mi totodată că eu voi fi ajutat cu bani din partea superiorilor lor. Mai departe ne-a promis că ne va da un clopot dela capela preotului gr. cat. tot din Stoiceni și împreună cu toate recușitele cari se află în acea capelă, după ce acestea s'au întemplat și vorbit în auzul meu, din partea susamintitului domn preot gr. cat. îmi țin de strînsă datorință a reporta despre aceste cauze preanonat domniilor voastre spre ulterioara decideră și judecare.

Stoiceni în 3 Iunie 1885.

Al domniilor voastre supus:

Pavel Griguta

preot greco-oriental

În 30/11 Maiu a. c. Joi după ameași Ioan Georgiu spiritualul gr. cat. dela institutul teologic din Gherla m'au trimis după părintele Iuliu Ghindaș din Dobric gr. or. și după soția domnisale ca să-i chem la scâlțile din Stoiceni spre ai ospeta și totodată ca să-i poată atrage la confesiunea gr. cat. și apoi eu pentru 5 fl. am făcut aceasta, dar precum am aușit vorbindu-se domnul Ioan Georgiu lui Iuliu Ghindaș i-au promis că dacă se va face gr. cat. apoi va căpata întreaga parochie a Dobricului ca să fie preot, la carea Iuliu Ghindaș preotul gr. or. i-au răspuns contra.

S. Rotariu.

Nr. 8. — B. 1885

Subscrisul prin aceasta am onoare a ve face cunoscut cumcă în ziua de 30/11 Maiu a. c. am fost chemat de în vătătoriul Simeon Rotariu la scâlțile dela Stoiceni împreună cu muerea mea, acolo sosind onoratul domn Ioan Georgiu spiritualul institutului gr. cath. din Gherla m'au și luat de brațetă și m'au dus cătră fântâna cu apa minerală, după aceasta întrevorbire mi-au apromis că de voi trece la religiunea gr. cat. va fi Dobricul Lăpușului al meu — parochia — și voi primi pe an dela episcopia gr. cat. din Gherla 300 fl. v. a. la ce însă eu nu m'am învoit despre ce am onoare a raporta.

Dela oficiul parochial gr. or.

Dobricul Lăpușului 1885, 31 Maiu.

Iuliu Ghindaș,

paroch greco-oriental.

Subscrisul adevăresc și mărturisesc cumcă fiind la scâlțile din Stoiceni, m'am întâlnit cu domnul Ioan Georgiu spiritualul dela institutul teologic gr. cat. din Gherla promițându-mi o sumă de bani 1000 fl. v. a. precum și parochia devenită vacantă din Chior Măgureni cu filia Brebeni, numai ca să trec la unire, ceea ce am respins și resping și nici când aceea nu voiesc a face, nici pentru toată lumea, ci rămân și voi rămânea statornic în religiunea mea strămoșească pentru toată viața mea.

Dobriținaș la 3 Iunie 1885.

Ioan Budea,

preot gr. or. în Dobriținaș.

Vedeți dle Redactor pe ce căi se lucră pentru stricarea bisericeii noastre în aceste timpuri bătute de Dumneșeu. Vedeți cum se încearcă oamenii a cumpăra cu bani sufletele credincioșilor noștri.

Prețul sângelui e mare, căci dacă Iuda a vîndut pre Christos cu 30 de arginți, ce vor dîce sêrmanii noștri preoți, vîdînd că lor li se dă nu 30 de arginți ci dela 300 până la 1000 de arginți, preț neprețuit acesta, pre care l'au prețuit nu fii lui Israil, ci români din neamul nostru, tocmai acuma, când nici numele de botez nu ne mai este dat și ertat a ni-l scrie românesce.

Deocamdată me mărginesc la atâta, și voi mai reveni, căci după câte se pot vedea până acuma lucrurile nu se vor oprî aici.

Ca de încheere observ, că în Costeni au trecut la sânta unație vre-o trei persoane, și Ioan Nodișiu de spre care v'am mai scris, este pe cale a se face preot la aceste suflete.

Candidatul se inițiază în ale sântei unație în mănăstirea din Nicula.

Călătorul.

De lângă Cricău, 1 Iulie 1885 n. On. dle Redactor! Timp îndelungat făcusem parte dintre optimisti, și totuși în ce privesc puterea inteligenței române din jurul nostru, eram cuprins de mare pesimism. Și nu puteam să cred, că ea 'mi va putea împune prin numărul seu cu atât mai puțin prin vre-o faptă.

Un singur cas însă m'a convins despre contrariul. Și acest cas ce-mi permit a vi-l și comunica dle Redactor — este convenirea arangiată spre scopul celebrării parastasului în memoria Marelui Andreiu în comuna Cricău la 16, a lunei curente.

Această ocaziune m'a convins pe deplin că și inteligența noastră — fie-i spre satisfacție dis — e conscie de demnitătea sa și pătrunsă de datorința sa față de bărbații binemeritați pentru patrie și tron, biserică și națiune.

Partea leului dela aceasta sârbătoare compete fără indoială onor. d. Grigore Mezei recte Muntean. Căci pre lângă zelul și sacrificiile morale și materi-

ale prestate de d-sa, n'a omis nimic, ce sa recerut pentru ridicarea solemnității la nivelul corespunzător.

Pregătirile s'au făcut la timp, invitările sau împărțit după cuviință fără deosebire confesională, în întreg juriul. Și acestei împregiurări e de a i se atribui în mare parte, buna reușită. Și prin aceasta purcedere — mărturisim adevărul — ne-au căstigmat toată simpatia.

Poporul sêtos din fire cum e după tot ce e nobil și măreț, avisat fiind prin un negru stindard ce fâlăia în revărsatul țilei din o fereastă a turnului, — se presentase într'un număr cât se poate de mare. Tot asemenea și inteligența, până și din depărtări mai mari, care nu-și pregetase a duce chiar și rolul de cântăreți la oficiul divin. Un lucru e acesta, — care face onoare preoților noștri.

Parastasul s'a celebrat după încheierea s. liturgii prin asistința sântiilor sale a părinților: I. Muncuș din loc, I. Dărămaș din Mesentea, I. Macsim din Ighiu și N. Neagoe din Tibru, — cu solemnitatea și demnitătea cuvenită. În decursul celebrării la signalul preotului din loc d. Grigore Mezei recte Muntean, ocupă strana de sus și prin o cuvîntare ocazională ce a mișcat inimile tuturor asistentilor, a descris în liniamente generali însă foarte bineimerit faptele și meritele neuitavere ale preaiubitului nostru metropolit și arhiepiscop Andreiu Bar. de Șaguna.

N'am să esagerez dar Dl Mezei au fost interprete adevărat.

Multe și bogate comori spirituale și morale ne-am învrednicit noi a ereși dela regeneratorul nostru Marele Andreiu, — pentru a căror deamnă espunere nu o oară sau două, ci țile întregi se recer, precum prea bine s'a observat în panegirica amintită. Cu toate aceste dl Mezei a satisfăcut și în intervalul a două oare, în mod eminent indemnului seu propriu de a ne da o iconă fidelă despre întreaga activitate a Marelui Andreiu storcîndu-ne de nou admirarea față de aceea.

Și cine altul ca dl Mezei a fost competent la aceasta sarcină onorifică când dsa a avut fericirea să fie martor chiar la toate operele grandioase ale fericitului Șaguna.

Da! Recunoascem și noi, și suntem adenc pătrunși de marile adevăruri impropetate și de nou întărite prin martorul epocii de reinviere a bisericeii noastre! Recunoascem și ne închinăm din inimă curată măreței umbre dimpreună cu dsa, căci graiul seu bărbătesc ne-au dat cele mai puternice doveți despre țaria convingerilor sale.

Afară de aceea ochi avem să privim și inimă ca să simțim.

După cuvintele dlui Mezei preoțiimea noastră cu ajutoriul cântăreților a intunat jalnicul și mult pătrundătorul imn: „Românime mult cercată“.... compus de dl asesor cons. Z. Boiu, — care mai mult a contribuit la festivitatea țilei.

Cu încheierea serviciului preotul locului dnul Muncuș în scurte cuvinte bine alose, acomodate inteligenței poporului, a împărțit acestuia însemnătatea predicii rostite despre înaltele vrednicii ale marelui nostru binefăcătoriu, punîndu-i la inimă ca cu sfințenie să păstreze pomenirea lui din neam în neam, drept un semn de răsplată sufletească dela noi fii sei, pentru cari a trăit și murit.

La acestea poporul între lacrimi de jale cu un glas a răspuns: Dumneșeu să-l odichnească!

După aceste ușor s'ar putea presupune că ne aflăm la sferșitul ceremonialului. Nu e însă astfel. El își are și partea a doua. Și anume după terminarea oficiului divin poporului — din binevoitoriul ofert al dlui G. Mezei — s'a împărțit pâne și vin, ear inteligența, între care și eroul țilelor din anii 1848 și 1849, dl S. Axentea, cu comitetul parochial și cântăreții bisericesci în număr de 30—40 persoane s'au reținut la bogata masă a preotului din loc, întocmită spre acest scop în o verandă frumos decorată cu frunză verde și cununi.

Acı s'au deschis partea socială și șirul toastelor de deosebite cuprinsuri. Instructive au fost toate aceste și mai cu seamă instructive pentru junime, diferitele enarări despre evenimentele din trecut ale venerabililor noștri bătrâni.

Tot întru pomenirea Marelui Andreiu s'au celebrat parastas în aceiași țiuă în comuna Tibru prin părintele Iosif Neagoe.

Și noi dăm laudă Domnului că am fost fericiti a sërba încă odată după vrednicie memoria Marelui Archipăstoriu, care pentru noi trăit-au și au murit.

X.

Oravița română, la 28 Iunie 1885. Onorabile Domnule Redactor! În onorabilul țiaru ce redigați „Telegraful Român“ din a. c. Nr. 35 a eșit un articol intitulat „Ecua la cestiunea confesională“ — datat din Vinerea patimelor 1885 subscris de nisce „mai mulți români adevărați“ — și fiind-că acesti oameni au avut cutezanța a me atacă pre mine,

unul carele, față de certele și neînțelegerile confesionale — pur neunite — escate în Oravița română, me sențiu curat ca soarele martore îmi este ceriul! Ve rog onorabile dle Redactor, să binevoiați a-mi oferi ospitalitatea, a me rectifică acuma deși târziu; am presupus că numai aceea poate fi cauza întârzierii, că n'a-ți primit epistola mea, aceasta este o nouă dovadă a iregularității poștei noastre, — noi pre aici câte odată, ori nu căpătăm epistolele de feliu, ori de totului amenat, după ce sermana epistolă a cutrierat jumătate țeara.

Dragilor „români adevărați“! În viața noastră n'ați comis o faptă mai acomodată, decât aceea că, a-ți dat articolul vostru din Vinerea patimilor, căci într-o adevăr, toată lumea neinteresată, poate vedea, că sunteți plini, îndesați de patimi, — în zadar Ve nisuiți a imprăscia blamagiul vostru, prin desonorarea altora, căci nimic n'a-ți dobândit în zadar Ve aredicați ochii, și în zadar ve întindeți mâinile către oameni, căci fără de lucru ve rogați.

Ve plângeți contra mea, cumcă cu tot felul de mijloace nepermise, imorale și deositoare ca să nu diceți criminale, am început a cortesi printru credincioșii gr. or. și ai converti la confesiunea gr. cat. — feriți-ve mai bine, nici nu diceți criminale, ci dacă am comis vre-o crimă contra voastră, pentru ce nu me improcuați? Tot așa ve plângeți; cum-că pândesc momentele supreme, încerc ca satana (!) inimile slabe, mi-am ales câți-va nefericiți, slabi de inger, și totodată ruinați materialmente și moralmente cărora li-am promis posturi, sprigin material, și ajutoare banesci... Aceste toate, dragii mei, le dechiar de nisce scornituri malițioase. — Spuneți mi „*dato sed non concessio*“ — dacă aș fi promis cutărui va ajutorie banale se treacă la unire *pro primo*, ve întreba de unde? eară *pro secundo*, punând cazul, cum-că acelea le-aș fi dat cutărui-va spre acest scop oare am putut lega și contract cu respectivul, ca după întâmplările două insinuări — se nu repășescă earăși cu bani cu tot?... dară cum-că sunt scornituri malițioase aserțiunile voastre, putem conchide prea ușor earăși din celea următoare: între alții înșirați, cum-că a trecut la confesiunea gr. cat. unul Ioan Lazar, carele voi recunoașteți cum-că numitul a fost episcopul bisericii voastre neunite; e lucru binecunoscut, cum că în ori-care parochie unită ori neunită, ca episcopi bisericesci, se aleg numai oamenii cei mai de frunte, onesti și conștiențioși, numai ca atare a putut fi și Ioan Lazar de episcop pentru biserica voastră, de unde, cu drept urmează dară conclusiunea cum-că, Ioan Lazar nu este nefericit, slab de inger, nici e ruinat materialmente și cu atât mai puțin moralmente nu; tot așa de evident este, că dacă un episcop bisericesc — ca om de frunte — repășesc delat confesiunea sa, la aceasta trecere, me rog, trebuie să fie o cauză, cu mult mai mare, și mai ponderoasă decât motivele cu cari, voi singuri ve dați „*testimonium miseriae*“, și cu cari voi nu ve genați a sta înaintea lumii; aci dragii mei mascați, numai voi, și earăși voi, sunteți cauza, căci va și făcut asemenea acelora „cari nu intră pre ușe ci pre airea în staulul oilor“, — Aci cu drept cuvânt pociu esclama și eu: Avis! Veneratul ordinariat respectiv! — Tot scornitura malițioasă este și va rămânea și aceea aserțiune, cum-că acestuia — lui Ioan Lazar — i-aș fi promis salariu ca cantore la an 60 fl., — cum-că însă l'am și consuit de cantore secundariu și nu primariu, al bisericii unite din Oravița, aceasta este faptă, dar nu pentru-că a trecut de nou*) la unice ci pentru-că numitul este individul cel mai onest, și mai cu frica lui Ddeu în întreagă comuna noastră, aceasta nu cred că o veți potă nega nici voi.. eară banii bisericesci la noi se manipulează cu o acuratețe și punctualitate cu mult mai mare decât voi cugetați, dovadă este că în restimp de 20 ani, ce se ține de biserică, vam ajuns pre voi — în toată privința. — Me întrebați însă, ce am de gând să fac cu cantorele actual?

Ve răspund bucuros: fiind-că nu scie nemțesce, mi-am propus să-l trimit la Lipsca, să învețe teologia la Universitatea de acolo, însă numai cu aceea espresă îndatorire, că și după absolvirea teologiei, tot atâta să scie nemțesce cât a știut când a plecat. A-ți dis, un neadevăr mare, când a-ți aserat cum-că Ilie Leza, Alexa Lazar și Pavel Lazar, sunt nisce oameni nefericiți, ruinați materialmente și moralmente, precând acestia cu toții sunt oameni frunțași ai comunei noastre — de și nu bogați! — Ilie Leza a fost primariu comunal, carele din zel religionariu a jertfit la biserica voastră preste 600 fl., Veți sci voi prea bine; Alexă Lazar a fost curator al bisericii voastre; Pavel Lazar, proprietariu în stare foarte bună, birtaș dar onest, — față de aceasta cum-că aș fi sfătuit în biserică, în formă de predică, ca numai dela densus să cumpere credincioșii

mei beutură și carne de oaie, aceasta o dechiar de o calumniă, și o aserțiune lipsită de ori ce adevăr; în biserica mea fiți siguri cumcă de aceste lucruri nu se întâmplă, aceea însă este faptă, și o pociu documenta cu ori câți martori, cumcă parochul vostru neunit din Oravița rom. în anul trecut chiar în formă de predică a sfătuit credincioșii sei oprindu-i ca să nu participe la balul ce era a se da în favoarea bisericii gr. cat. din Oravița rom. blăstemand crețarul acela, care l'ar da cineva întru ajutorarea acelei biserici...

Dar de ceialalți ce diceți? că n'ați înșirat numai vre o 4—5 indiviți, pre când de facto, pociu documenta cu atestatele martirilor cum că în 1885 a trecut la unire 12 familii din Oravița rom. acestia toți, dragii mei, fiți siguri, că nu s'au putut cumpăra cu bani, ci faptele și purtarea voastră i-au constrins, ca să se lapede de voi.

În urmă ve atingeți și de purtarea mea morală, și fără de a ve mostra conștiința, pentru astfel de neadevăruri și scornituri, ve încercați a me negri înaintea lumii, cu cari nimic n'ați folosit, căci vi-o mărturisesc, că acei ce me cunosc pre mine și purtarea mea morală, aceia ve desprețuesc pre voi, pentru astfel de calumnii, era față de cei-ce nu me cunosc — tot atâta a-ți dobândit; — me acușați cumcă sunt bețiv, umblu prin birturi, și-mi petrec cu musica... aș dori, să fiți ascultați sub jurământ, unde me-a-ți vedut vre-odată beat, și banchetantu cu musica? Se poate întâmpla, și nici că neg, că-mi voi fi petrecut cu oamenii mei, în loc onest, de și fără musica, dar vi-o mărturisesc că atâta încă n'am ajuns și nici voi ajunge, ca să me port cum se poartă unii dintre ai voștri.

Cum am fost eu transferat din parochia Secășului, la acel secret consistorial, voi n'ați putut ajunge eară fiind-că a-ți aserat ceva ce n'ați putut sci, și nici n'ați fost competenți a sci — cum-că adevă eu aș fi fost transferat din Secăș, în curtea episcopescă din Lugos — spre îndreptare canonică; — aceasta o dechiar de o calumniă răutăcioasă... și dacă totuși voiți a sci v'o spun singur, cumcă eu numai la cererea mea pre calea concursuală, am dobândit postul de Archivariu diecesan și Vice-notariu consistorial în Lugos, și ca atare am avut toată provisiunea în curtea episcopescă; cum-că ce feliu de purtare am dovedit, în cele 2 parochii ce le administrai în restimp de 4 ani, și în cancelaria diecesană din Lugos 7 luni, dovada este aceea împregiurare, că fuseiu promovat la rangul de paroch și administr. protop. al Oraviței, ceea-ce crediți, nu se întâmpla dacă aș fi fost deținut acolo, spre îndreptare canonică, dară „minciuna încă e vorbă“, vom vedea până unde veți ajunge cu dēnsa, însă pre venitoriu feriți-ve și nu mai aserați unele ce nu le puteți sci cu siguritate, precum nici aceea, cum-că eu numai cu patronagiul cuiva aș fi putut ajunge unde sum, căci de o parte n'am avut lipsă de acesta, eară de altă parte consistoriul nostru, nu s'a lăsat a fi atins de acest păcat — pentru carele voi în toată ziua ve plângeți. — A-ți și uitat alegerea de protopop din Oravița montană?...

A-ți mai aserat un neadevăr, atunci când a-ți afirmat, cum-că înainte de a intra eu în comuna Oravița rom. a domnit pacea și liniscea între frați, — precând la toată ocasiunea, a-ți dat în unit ca și în ce nu-ți trebuie, la toată ocasiunea, numai ură și dispreț a-ți semănat contra uniților, până ce în urmă mânăului Ddeu va ajuns, căci singuri a-ți devenit desprețuiți, înaintea oamenilor voștri, căci vedeți cum acestia se lapădă de voi; aduceți-ve aminte cu ocasiunea restaurațiunei comunale trecută în Oravița rom. ce nedreptate a-ți comis față de cel mai onest și cel mai de frunte locuitoriu al comunei noastre, sub care ca primariu comunal, înflorea comuna noastră, ne căsciga numai laudă, onoare și respect înaintea tuturor streinilor, om descept, conștiențios și naționalist înfocat, cum îl trântirăți din primăria, numai pentru că e unit, — și alesărați pre acela, carele servește numai de blamul și rușinea întregii comunei noastre, ve pare rău dar e târziu!.. dar altele câte, cari toate se ve fie de bine; însă nu diceți că a fost armonie și frațietate între frații de aici cândva — căci cu acestea, noi în totdeauna vam imbiat, dară tot de atâtea ori ni le-ați respins; ba, nici acolo unde avem eschisivă proprietatea noastră, nu ne putem eserția dreptul nostru legal, fără de a fi conturbați de voi, și anumiți nici biserica mea unită, nu o putui îngrădi fără de a protesta voi, din câte și mai câte motive, destul de nefundate — și se nu credeți că pentru voi nu e deositoriu, căci v'o mărturisesc, toți streinii rideau de voi... și dacă imi caut dreptul meu legal pre la judecătorii — tot constrēns de voi — eară nu e bine, ve plângeți că caut cu luminarea procesele, le trag de pēr; nici se cugetați, că voi lăsa de unde am drept nici cât e negru sub unghie... —

În urmă — cum am dis — că sunteți plini, îndesați de patimi, se învederează mai apriat de

acolo, cum-că dacă a-ți avut ceve cu mine, nu v'ați îndestulit, ci v'ați vērșat veninul preste tot ce e unit; — atingeți fundațiunile unite, din cari — numai eu câte casuri v'aș putea aduce înainte — și tinerii gr. or. s'au ajutorat și se ajutorează; din cari, mai că pociu afirma, că și autoriul acelu articolu încă s'a împărțășit de multe ori, de „cipoiul“ unit din Blaș; — spuneți-mi voi un cas, ca un tiner gr. cath. să fle ajutorat din fundațiune gr. or.? — atingeți capitule, consistoriu, capi bisericesci — numai pentru că sunt uniți, și la toți acestia, le trașgeți la îndoeală, simțul lor național, era interesarea — plângerile lor pentru biciele și prosperarea poporului român, le numiți lacrimi de crocodil, de și vai de câte-ori va și nutrit voi din acele lacrimi; sērmane Blaș! cum ai ajuns, ca aceia pre cari i-ai laptat, să-ți înfigă cuțitul în pept, și să trimbițe înaintea lumii, cum-că nu și-a zăcut nici și zace la inimă, prosperarea și bunăstarea poporului român, se vede că acei oameni au și uitat, că suvenirea de 3/15 Maiu provine numai dela tine, eară sērbațoarea acelei zile, se întrun — numai la îndemnul și scutul teu — aproape de sinul teu.*)

Una să v'o mai spun dragii mei că sesiunile parochiale, se nu le cugetați ca pre un ce sfânt neatengiver, căci la acele și noi preoții uniți ținem cont, căci și noi păstorim tot aceea turmă cuvântătoare, din a cărei sudoare și proprietate, s'au sfășiat sesiunile din cestiune. —

Și în urma urmelor, ve rog contra unirei, sau unației! — cum ve place voue a o numi, nu purtați atâta ură; căci mărturisiți voi singuri, au nu aceasta a fost unica scoală pentru voi, din carea putură învăța puțină prudență păstorală?**) — eară cumcă s'au înființat, s'au lățit, s'au înrădăcinat și s'au întărit, aci între voi, eu nu sum cauza, căci voi a-ți întemeiat-o prin neprecușetarea voastră; și dacă voiți ca aceasta să se și mai lățească, ve purtați tot astfel de ca și până aci, căci eu dragii mei ve o mărturisesc, că pentru dragostea și frățietatea voastră, și în venitoriu „pre cel ce vine la mine, nu-l voi scoate afară,“ — „*videant consules!*“ —

Georgiu Popoviciu,
paroch și adm. protop. gr. cath. al Oraviței.

Apel.***)

În anul scolar 1882/83 s'a înființat — în scopul promovării învățământului popular confesional și a apărării intereselor scoalelor confesionale și ale învățătorilor din tracturile protopresbiterali: Deș, Cetatea de peatră, Solnoc și Unguraș — reuniunea învățătorilor gr. orientali români din districtul Deșului.

Această reuniune dela constituirea ei în mod definitiv incoace tinde neconținut și din toate puterile spre realizarea scopului amintit, durere însă, că unul dintre mijloacele precisate în această direcțiune prin statute, și anume: biblioteca reuniunii — acest mijloc menit a servi ca un izvor, din care membri reuniunii, învățătorii, să-și poată însuși, amplifica și consolida cunoștințele culturale, — abia a trecut preste cele dintăiu greutăți ale înființării.

Deci știut fiind, că cultura populară, la care tind scoalele populare, este o condițiune de existență, față de care nu putem fi indiferenți, dacă nu cumva voim să ne vedem copleșiți de norii ignoranței;

având în vedere, că ori-ce institut de creștere prin urmare și scoalele populare numai atunci pot și vor putea deslega cu succes înalta lor problemă, recerută de sciința educațiunei, de pedagogia, adevă: înaintarea generațiunei tinere pe calea adevăratei perfecțiuni, dacă vor fi provădute cu puteri didactice întru toate corespunțătoare;

considerând, că această reuniune tinde nu numai prin obiectele teoretice și practice, pertractate în adunările sale generale, dar și prin ajutoriul bibliotecii a înmulți, completa și consolida din ce în ce mai mult cunoștințele membrilor ei — a învățătorilor — recerute spre satisfacerea chemării lor atât de sublime;

considerând în urmă, că înmulțirea bibliotecii s'a arătat ca una dintre necesitățile cele mai urgente, — ear reuniunea din modestele sale mijloace materiale pelângă toată încordarea nu poate satisface întru toate acestei necesități;

Subsemnatul comitet apelează cu toată căldura la p. t. public român în general, în special însă la p. t. domni autori, societăți, librării, tipografii etc., rugându-i totodată, ca să binevoască a contribui

*) Nu va fi întocmai așa dle părinte. Red.

**) Da, aveți toată dreptatea, multe am putea învăța noi din disciplina de fer din biserica dvoastre, în locul prim am stima autoritățile noastre bisericesci, apoi celelalte multe multe. Redacțiunea.

***) Celelalte p. t. redacțiuni ale diarelor române sunt cu toată stima rugate, ca se binevoască a reproduce acest apel în coloanele diarelor lor. Comitetul.

*) A mai fost el vre-odată gr. cat?

Red.

